

GENT, ADRIEN DE GERLACHESTRAAT

Archeologienota: Programma van maatregelen.

RAPPORT NR. 1171

Titel

Archeologienota Gent, Adrien de Gerlachestraat: Programma van maatregelen

Auteur(s)

Mitchell van Baal & Jeroen Verrijckt

Erkende archeoloog

2015/00053 - Jeroen Verrijckt

Projectnummer J. Verrijckt

2022-485

Projectnummer Onroerend Erfgoed

2022K162

Plaats en datum

Beerse, 19/12/2022

INHOUD

Inhoud.....	2
1 Administratieve gegevens	3
1 Gemotiveerd advies	4
1.1 Aanleiding vooronderzoek.....	4
1.2 Resultaten vooronderzoek	4
1.3 Afweging noodzaak verder onderzoek	6
2 Programma van maatregelen	7
3 bibliografie	8

1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode J. Verrijckt		2022-485
Projectcode Onroerend Erfgoed		2022K162
Locatie	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Gent
	Straat	Adrien de Gerlachestraat
Kadastrale gegevens	Gemeente	Gent
	Afdeling	12
	Sectie	A
	Percelen	943F,943H, 943L
Coördinaten	Noord	X: 107707.93 Y: 201101.11
	Oost	X: 108012.49 Y: 200939.76
	Zuid	X: 107801.73 Y: 200552.11
	West	X: 107637.10 Y: 200901.65
Oppervlakte plangebied		Ca. 96.487m ²
Oppervlakte bodemingreep		Ca. 96.487m ²
Erkend Archeoloog		2015/00053 – Jeroen Verrijckt

1 GEMOTIVEERD ADVIES

1.1 Aanleiding vooronderzoek

De aanleiding van het vooronderzoek is de aanvraag van een omgevingsvergunning voor een nieuwbouw langs de Adrien de Gerlachestraat te Gent. Meer informatie over de aanleiding van het vooronderzoek is terug te vinden in het verslag van resultaten.

1.2 Resultaten vooronderzoek

Tijdens het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem kon enkel het bureauonderzoek uitgevoerd worden. Op basis van dit vooronderzoek zonder ingreep in de bodem was het niet mogelijk om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed op het terrein. Wel was het mogelijk om te stellen dat de geplande werken een eventueel aanwezig archeologisch niveau niet gaan raken.

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Gent. "Historisch gezien behoorde het terrein tot het dorp Desteldonk, deelgemeente van Gent. In 1927 moest het een deel van haar grondgebied afstaan aan Gent en werd uiteindelijk gefusioneerd met Gent in 1965 in kader van de havenexpansie. Bij deze expansie werden verschillende regio's rond het Kanaal Gent-Terneuzen opgehoogd met slib. Het Kanaal Gent-Terneuzen werd reeds in de 19de eeuw gegraven en heeft verschillende extra uitgravingen en uitbreidingen gekend. De grootste is te dateren in de 1960's, wanneer het Kanaal verdubbelde in breedte en uitgediept: "Beide landen waren het eens over de verdubbeling van de kanaalbreedte - op Nederlands grondgebied tot 150 m. aan de waterspiegel en in België tot 200 m. -, de uitdieping van het kanaal over zijn ganse lengte tot 13,50 m., de aanleg van twee buitenvoorhavens en de bouw van een nieuwe zeesluis te Terneuzen. Deze sluis, die een lengte heeft van 290 m., een breedte van 40 m. en een diepte van 13,50 m. en toegankelijk is voor schepen tot 60.000 dwt., werd op 19 december 1968 ingehuldigd." Het uitgebaggerde slib wordt metersdik uitgestrooid op bepaalde omliggende regio's, waaronder de omgeving van het plangebied."¹

De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 0,7 en 29,6 m + TAW. "De omgeving van het plangebied ligt op een industrieterrein dat duidelijk hoger gelegen is dan de omliggende regio. Het industrieterrein is begrensd door een ongenaamde beek. De overgang van het industrieterrein naar de omliggende regio is echter zeer abrupt en in relatief grote hoogte. Dit heeft te maken met de ophoging van deze terreinen na het uitgraven van het Kanaal Gent-Terneuzen."²

Het plangebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 7,5 en 8,9 m + TAW. Het plangebied kent, zoals te zien is op figuur 9, een grillig hoogteprofiel. Dit zal te maken hebben met de antropogene ophoging die in en rondom het plangebied heeft plaatsgevonden. Het (antropogene) reliëf binnen het plangebied zegt dus, vanwege de ophoging ervan, weinig over het natuurlijk reliëf van het plangebied. Wel valt op te maken dat de Adrien de Gerlachestraat wat hoger ligt dan de omgeving.

¹ VERRIJCKT J., VROMANS A., 2021: p10

² VERRIJCKT J., VROMANS A., 2021: p9

Waterlopen in de buurt van het plangebied zijn het kanaal Gent-Terneuzen (470m van plangebied), Mercatordok (500m van plangebied), Zwijndonkloop (640m van plangebied) en de Rodenhuizeloop (390m van plangebied).

Het plangebied kent geen archeologische en historische gegevens. De ruime omgeving van het plangebied kent eveneens weinig archeologische vondstlocaties. In de jaren '60 van de 20ste eeuw werd de omgeving flink opgehoogd. Hierdoor ligt het archeologisch niveau minimaal 2,5 tot 3 meter beneden maaiveld. De geplande werken gaan niet of slechts zeer lokaal door het ophogingspakket heen, waardoor het archeologisch niveau niet of nauwelijks verstoord gaat worden. Hierdoor is er ook geen kenniswinst te behalen.

De opdrachtgever plant op het terrein een tweetal aaneengeschaalde warehouses, laadkades, verharding, een viertal wadi's en het verleggen van het tracé van de Adrien de Gerlachestraat. De verstoringdiepte die deze werken met zich meebrengt is niet gekend, maar uitgegaan kan worden van een bodemverstoring door de verharding van ca. 50cm -mv. De warehouses zullen, op basis van de sonderingen, op palen gefundeerd worden, waarbij de palen tot ca. 9 à 10m beneden maaiveld³ zullen reiken.

Volgens de opdrachtgever zullen de boorpalen verbuisd worden uitgevoerd zodat de bodemverstoring zich beperkt door de boorgaten (paaldiameter) zelf.

Het grid van de palen (24x12m) is gebaseerd op de positie van de kolommen, waarbij er telkens 3 palen onder 1 kolom voorzien worden. Onder de kolommen die deel uitmaken van de gevel worden steeds 2 palen voorzien. De bodemverstoring die deze paalfundering met zich meebrengt, is dus lokaal. Door de grote afstand tussen deze palen wordt een eventueel aanwezige archeologische site slechts voor een klein deel verstoord en er vindt tevens geen versnippering plaats. Door de kleine, lokale verstoring bodemingrepen is eventueel verder archeologisch onderzoek, ook door de diepte waarop een eventueel archeologisch niveau gesitueerd is, technisch bijna onhaalbaar.

Tevens wordt de nulpas van de nieuwbouw (vloer) voorzien op 9m +TAW. Het huidige maaiveld situeert zich op ca. 7,8m +TAW. Hierdoor zal de nieuwbouw (op de funderingen na) het huidige, reeds ca. 2,5 tot 3m opgehoogde maaiveld niet raken.

De laadkaden zitten op Het diepste punt van de geplande laadkades zullen deels onder huidig maaiveld gesitueerd worden, en deels (aan het uiteinde waar ze aansluiten op de circulatiewegen rond het gebouw) ca. 60cm boven het huidige maaiveld gesitueerd worden.

De verhardingen rond het gebouw variëren van maaiveldhoogte (waar ze aansluiten op de groenzones) naar +/-60cm boven het huidige maaiveld waar ze aansluiten op de laadkade.

Op basis van bovenstaande gegevens is er een lage archeologische verwachting toe te schrijven voor sites uit alle periodes

Op basis van bovenstaande archeologische verwachting kan een potentieel op kennisvermeerdering geformuleerd worden. Door de kleine kans op intacte archeologische niveaus onder de minstens 2,5/3 meter dikke ophogingslaag, alsmede dat de geplande werken een dusdanig kleine verstoring met zich meebrengt dat er geen kans op kennisvermeerdering aanwezig is. Concluderend is het kenniswinstpotentieel dus nihil.

³ Informatie verstrekt door opdrachtgever

1.3 Afweging noodzaak verder onderzoek

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de bouwplannen van de opdrachtgever, kan geconcludeerd worden dat de terreinen opgehoogd werden van 2,5-3m tot 4m dik. Wanneer er gekeken wordt naar de geplande werken, blijkt dat er slechts zeer lokaal door dit ophogingspakket gegaan zal worden.

Na een fase in het vooronderzoek volgt geen verder vooronderzoek, zonder ingreep in de bodem of met ingreep in de bodem, indien op basis van de reeds uitgevoerde fase(s) van het vooronderzoek voldoende informatie gegenereerd is om (Code van Goede Praktijk, p. 31):

1. Een archeologienota of nota op te maken die de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende staft, of;
2. Een archeologienota of nota op te maken die het ontbreken van potentieel op kennisvermeerdering afdoende staft (doordat de geplande bodemingrepen geen impact hebben op het eventueel aanwezige erfgoed of doordat verder onderzoek van het aanwezige erfgoed geen nuttige kenniswinst zou opleveren), of;
3. Een archeologienota of nota op te maken die de noodzaak voor een archeologische opgraving staft én een plan van aanpak hiervoor biedt, of;
4. Een archeologienota of nota op te maken die de mogelijkheid voor een behoud in situ staft én een plan van aanpak hiervoor biedt.

Na het bureauonderzoek, kon op basis van deze fase van het vooronderzoek voldoende informatie gegenereerd worden om aan te tonen dat de geplande bodemingrepen slechts zeer lokaal impact zullen hebben op het eventueel aanwezige erfgoed (punt 2). Bijgevolg wordt op basis van het recente verleden van het plangebied, welke in de jaren '60 van de 20ste eeuw minstens 2,5 a 3m tot wel 4m werd opgehoogd, dan ook voorgesteld om het plangebied archeologisch vrij te geven. Dit omdat er een heel geringe impact zal zijn van de geplande werken op het eventueel aanwezig, relevant archeologisch niveau.

Op basis van bovenstaande argumentatie word een advies gegeven om de terreinen vrij te geven voor verdere ontwikkeling.

Een programma van maatregelen werd hierdoor niet opgemaakt.

Hierbij rekening houdend dat de geplande werken deze diepte niet zullen bereiken, adviseert J. Verrijckt bvba om het plangebied vrij te geven voor verdere ontwikkelingen.

2 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kan geconcludeerd worden dat er geen vervolgonderzoek noodzakelijk is. Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek is met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed, het potentieel op kennisvermeerdering en de haalbaarheid van eventueel verder onderzoek.

Een doorslaggevende factor in het bepalen of verder onderzoek noodzakelijk is, is de lokale geschiedenis van het terrein. De beslissing om geen vervolgonderzoek te adviseren steunt op de volgende redenering:

- Voldoende info aanwezigheid site: Nee.
- Site aanwezig: Nee, er zijn geen aanwijzingen voor de aan- of afwezigheid van een archeologische site.
- Voldoende info over kennispotentieel en technische haalbaarheid project: Historisch gezien is geweten dat het terrein eerst werd afgegraven, en daarna dusdanig opgehoogd, dat de geplande werken een eventueel bewaard archeologisch niveau slechts heel lokaal zullen raken.

De warehouses zullen, op basis van de sonderingen, op palen gefundeerd worden, waarbij de palen tot ca. 9 à 10m beneden maaiveld zullen reiken.

Volgens de opdrachtgever zullen de boorpalen verbuisd worden uitgevoerd zodat de bodemverstoring zich beperkt door de boorgaten (paaldiameter) zelf.

Het grid van de palen (24x12m) is gebaseerd op de positie van de kolommen, waarbij er telkens 3 palen onder 1 kolom voorzien worden. Onder de kolommen die deel uitmaken van de gevel worden steeds 2 palen voorzien. De bodemverstoring die deze paalfundering met zich meebrengt, is dus lokaal. Door de grote afstand tussen deze palen wordt een eventueel aanwezige archeologische site slechts voor een klein deel verstoord en er vindt tevens geen versnippering plaats. **Door de kleine, lokale versturende bodemingrepen is eventueel verder archeologisch onderzoek, ook door de diepte waarop een eventueel archeologisch niveau gesitueerd is (minimaal 2,5 tot 3m -mv), technisch bijna onhaalbaar. Hierdoor is er geen kenniswinst te behalen.** J. Verrijckt bvba geeft dan ook het advies om de terreinen vrij te geven.

Indien tijdens de werkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht. Deze bepalingen zijn terug te vinden in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. Eventuele toevalsvondsten dienen binnen drie dagen na ontdekking gemeld te worden bij Onroerend Erfgoed.

3 BIBLIOGRAFIE

- BORSBOOM, A. & VERHAGEN, P. 2012. *KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek Deel: Proefsleuvenonderzoek* (IVO-P). SIKB
- HANECA, K., DEBRUYNE, S., VANHOUTTE, S., & ERWYNCK, A. 2016. Archeologische vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie, Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed 48.
- TOL, A. J., VERHAGEN, P. & VERBRUGGEN, M. 2012. *Leidraad inventariserend veldonderzoek. Deel: karterend booronderzoek*, KNA-leidraden, Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer, Gouda.
- VAN GILS, M. & MEYLEMANS, E. 2019. *Prospecteren naar steentijd artefactensites – versie 1*, agentschap Onroerend Erfgoed.
- Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0), 2019.